

HOTĂRÎREA PLENULUI CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE A REPUBLICII MOLDOVA

Despre practica judiciară în cauzele din categoria infracțiunilor privind viața sexuală

nr.17 din 07.11.2005

Modificată de:

Hotărîrea Plenului CSJ a RM nr.22 din 25.06.2018

Generalizînd practica judiciară în cauzele din categoria infracțiunilor privind viața sexuală și urmărind scopul interpretării și aplicării corecte și uniforme a legislației ce reglementează răspunderea penală pentru săvîrșirea infracțiunilor respective, în temeiul lit.c) art.2, lit.c) art.16 din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție, Plenul prin prezenta hotărîre dă următoarele explicații:

1. La soluționarea cauzelor penale ce fac parte din categoria infracțiunilor privind viața sexuală indicate în articolele 171 (violul), 172 (acțiuni violente cu caracter sexual), 173 (hărțuirea sexuală), 174 (raportul sexual cu o persoană care nu a atins vîrsta de 16 ani) și 175 (acțiuni perverse), 175¹ (ademenirea minorului în scopuri sexuale) din Codul penal, instanțele de judecată vor ține cont că în sensul legii penale are importanță interpretarea următoarelor noțiuni:

a) raportul sexual reprezintă un act sexual normal (sub aspect fiziologic) dintre persoane de sex diferit;

b) homosexualitatea reprezintă actul sexual dintre persoane, avînd aceeași apartenență sexuală;

c) satisfacerea poftei sexuale în forme perverse reprezintă practicarea de acte sexuale nefirești, care urmăresc scopul satisfacerii instinctului sexual prin diferite procedee (analo-genitale, oralo-genitale, oralo-anale), între persoane avînd apartenența sexuală diferită;

[Pct.1 modificat prin Hotărîrea Plenului CSJ nr.22 din 25.06.2018]

2. Constrîngerea fizică reprezintă folosirea forței fizice asupra persoanei pentru a înfrînge rezistența fizică a acesteia și pentru a face astfel posibil raportul sexual (lovirea victimei, imobilizarea brațelor și a întregului corp, legarea etc.) Rezistența victimei nu este o condiție esențială și nu prezintă importanță decît ca expresie a refuzului ei categoric de a consimți un raport sexual.

Constrîngerea psihică reprezintă amenințarea persoanei cu un pericol grav pentru ea sau pentru o altă persoană, în astfel de condiții încît să-i inspire temerea serioasă că acel pericol nu va putea fi înlăturat decît prin cedarea în fața amenințării.

Acțiunile persoanei, prin care a obținut consimțămîntul victimei (femeii) la un raport sexual sau la satisfacerea poftei sexuale în forme perverse prin înșelăciune

sau abuz de încredere (de exemplu: promisiunea mincinoasă de căsătorie) nu pot fi considerate ca infracțiune împotriva libertății sau inviolabilității sexuale a acesteia.

3. Imposibilitatea de a se apăra în cazul infracțiunilor prevăzute de art.171 și 172 CP presupune incapacitatea fizică de a opune rezistență făptuitorului (în virtutea defectelor fizice, a oboselii excesive, a unei poziții incomode în care a fost surprinsă victima etc.).

În contextul aceluiași infracțiuni, imposibilitatea de a-și exprima voința presupune o stare psihofiziologică ce lipsește victima de putința de a-și da seama de ceea ce se întâmplă cu ea sau de a-și manifesta voința (în cazul vârstei fragede, a oligofreniei, a altor stări patologice de natură psihică, a somnului hipnotic sau letargic, a leșinului, a comei, a morții clinice etc.). Profitarea făptuitorului de imposibilitatea victimei de a se apăra ori de a-și exprima voința înseamnă că făptuitorul și-a dat seama de situația dificilă a victimei și a folosit prilejul pentru a întreține cu ea un raport sexual și/sau un act de homosexualitate, ori de a-și satisface pofta sexuală în formă perversă.

Examinând împrejurările în sensul dacă victima s-a aflat sau nu în imposibilitatea de a se apăra ori de a-și exprima voința, instanțele judecătorești urmează să țină cont de probele acumulate, incluzând raportul corespunzător al expertului, în cazul în care, pentru stabilirea stării fizice sau psihice a victimei, există necesitatea efectuării expertizei judiciare.

La evaluarea circumstanțelor săvârșirii violului și/sau a acțiunilor violente cu caracter sexual (art.171, 172 CP) asupra persoanei care se află în stare de ebrietate, instanțele judecătorești trebuie să reiasă din faptul că prezența imposibilității victimei de a se apăra ori de a-și exprima voința este confirmată numai atunci când ebrietatea, provocată de consumul alcoolului, substanțelor narcotice sau altor substanțe euforizante, avea un astfel de grad, încât lipsea victima de putința de a opune rezistență făptuitorului, ori de a-și da seama de ceea ce se întâmplă cu ea sau de a-și manifesta voința. În dependență de caz, consumul alcoolului sau a substanțelor narcotice se va stabili printr-o expertiză corespunzătoare.

La calificarea infracțiunilor prevăzute la art.171 și 172 CP nu are însemnătate dacă starea de imposibilitate de a se apăra sau de a-și exprima voința a fost provocată chiar de făptuitor.

Starea de imposibilitate a victimei de a se apăra ori de a-și exprima voința poate avea un caracter permanent sau provizoriu. În cazul în care această stare are un caracter provizoriu, este important ca ea să coincidă cu momentul săvârșirii raportului sexual și/sau actul de homosexualitate sau satisfacere a poftelor sexuale în forme perverse.

[Pct.3 modificat prin Hotărîrea Plenului CSJ nr.22 din 25.06.2018]

4. La delimitarea componenței de infracțiune prevăzute de art.171 alin.(2) lit.b), 172 alin.(2) lit.b) CP de componența infracțiunii prevăzute de art.174 CP, instanțele de judecată vor ține seama că actul sexual, actul de homosexualitate sau satisfacerea poftelor sexuale în formă perversă cu o persoană care nu a atins vârsta de 16 ani are loc fără constrângere și fără a se profita de starea de neputință a victimei, iar ultima înțelegere caracterul și esența acțiunilor săvârșite.

[Pct.4 modificat prin Hotărîrea Plenului CSJ nr.22 din 25.06.2018]

5. Infracțiunile prevăzute de art.art.171, 172, 174 CP se consideră consumate odată cu începerea realizării actului sexual al făptuitorului cu victima, indiferent de consecințe.

Faptele îndreptate nemijlocit spre săvârșirea raportului sexual, homosexualitate sau satisfacerii poftei sexuale în forme perverse (dezbrăcarea victimei, imobilizarea ei, aplicarea violenței față de ea pentru a-i înfrînge rezistența etc.), dar care nu au condus la începerea acțiunilor cu caracter sexual, menționate mai sus, din cauze ce nu depind de voința făptuitorului, formează tentativa la infracțiunile prevăzute de art.171 și 172 CP. Faptele date pot constitui tentativă la aceste infracțiuni numai dacă au fost întreprinse în scopul realizării raportului sexual, homosexualitate, satisfacerii poftei sexuale în forme perverse. Dacă acțiunile făptuitorului au fost exercitate în alte scopuri, faptele săvârșite nu pot fi calificate conform art.171 sau 172 CP, ci potrivit art.151-154, 287 etc. din CP.

[Pct.5 modificat prin Hotărîrea Plenului CSJ nr.22 din 25.06.2018]

6. Renunțarea de bunăvoie de a săvârși infracțiunile prevăzute de art.171 sau 172 CP urmează să fie examinată ca circumstanță care exclude răspunderea pentru aceste infracțiuni. În acest caz, persoana poartă răspundere doar pentru fapta prejudiciabilă săvârșită real și cu condiția că ea conține elementele constitutive ale infracțiunii.

Nu se consideră renunțare de bunăvoie la săvârșirea violului și/sau a acțiunilor violente cu caracter sexual refuzul de continuare a acțiunilor prejudiciabile care este determinat de cauze independente de voința făptuitorului.

7. Violul și acțiunile violente cu caracter sexual (art.171 - 172 CP) se consideră săvârșite repetat, dacă făptuitorul a comis anterior alt viol sau alte acțiuni violente cu caracter sexual, cu condiția că acesta nu a fost condamnat pentru vreuna din aceste fapte și că nu a expirat termenul de prescripție.

Dacă făptuitorul succesiv realizează două sau mai multe raporturi sexuale sau acțiuni cu caracter sexual asupra aceleiași victime și în executarea aceleiași intenții infracționale, faptele săvârșite reprezintă o infracțiune unică prelungită, care se consideră consumată din momentul începerii ultimului raport sexual și/sau a ultimei acțiuni cu caracter sexual; în acest caz, făptuitorul nu poate fi tras la răspundere conform art.171 alin.(2) lit.a) CP sau după caz, art.172 alin.(2) lit.a) CP). Dacă raporturile sexuale și/sau acțiunile cu caracter sexual au fost realizate cu două sau mai multe victime, chiar în cazul unei întreruperi de scurtă durată între aceste raporturi (acțiuni), trebuie aplicată dispoziția de la art.171 alin.(2) lit.a) sau după caz, art.172 alin.(2) lit.a) CP.

Dacă intenția făptuitorului cuprinde săvârșirea de către el (în orice consecutivitate) a violului și a acțiunilor violente cu caracter sexual asupra uneia și aceleiași victime, faptele săvârșite urmează a fi calificate prin concurs în baza art.171 și 172 CP. La calificare nu importă dacă a existat întrerupere în timpul săvârșirii asupra victimei a violului și a acțiunilor violente cu caracter sexual.

Dacă violul sau acțiunile violente cu caracter sexual au fost săvârșite în prezența mai multor circumstanțe agravante, prevăzute la diferite alineate ale art.171 și/sau 172 CP, atunci, în absența concursului real de infracțiuni, faptele se califică numai potrivit aceluși alineat al art.171 și/sau 172 CP care prevede o sancțiune mai severă. Totodată, în partea descriptivă a sentinței este necesar a fi nominalizate toate circumstanțele agravante ale faptei.

8. Răspunderea pentru violul sau acțiunile violente cu caracter sexual, săvârșite cu bună-știință asupra unui minor ori asupra unei persoane despre care se știa cu certitudine că nu a atins vârsta de 14 ani, poate surveni numai dacă făptuitorul cunoștea cu certitudine vârsta victimei (din maniera de conduită a acesteia, din aspectul ei exterior sau din alte surse). Eroarea de fapt cu privire la vârsta victimei, posibilă în anumite cazuri speciale și în împrejurări concrete specifice, în care făptuitorul și-a putut eventual forma convingerea că victima are depășită vârsta de 14 sau 18 ani atunci când aceasta este dovedit, se exclude imputarea acestui semn calificativ (vârsta victimei este cu puțin sub 14 sau 18 ani, iar datorită proceselor de accelerare arată mai în vârstă).

9. La încadrarea acțiunilor, conform prevederilor art.171 alin.(2) lit.b²) și art.172 alin.(2) lit.b²) Cod penal, ca viol sau acțiuni violente cu caracter sexual, săvârșite asupra unui membru de familie, se va ține cont de dispozițiile art.133¹ Cod penal, în redacția Legii nr.196 din 28.07.2016, care stabilește că prin membru de familie se înțelege: a) în condiția de conlocuire: persoanele aflate în căsătorie, în divorț, sub tutelă și curatelă, rudele, afinii lor, soții rudelor, persoanele aflate în relații asemănătoare aceloră dintre soți (concubinaj) sau dintre părinți și copii; b) în condiția de locuire separată: persoanele aflate în căsătorie, în divorț, rudele, afinii lor, copiii adoptivi, persoanele aflate sub curatelă, persoanele care se află ori s-au aflat în relații asemănătoare aceloră dintre soți (concubinaj).

[Pct.9 în redacție nouă prin Hotărîrea Plenumului CSJ nr.22 din 25.06.2018]

10. Calificarea violului (art. 171 Cod penal) sau a acțiunilor violente cu caracter sexual (art. 172 Cod penal), ca fiind săvârșite de două sau mai multe persoane, poate avea loc în cazul în care persoanele (nu mai puțin de două) participante la viol acționau de comun acord, în privința victimei.

Ca viol sau acțiuni violente cu caracter sexual, săvârșite de două sau mai multe persoane, sunt calificate nu doar acțiunile persoanelor care au săvârșit raportul sexual (actul de homosexualitate sau satisfacerea poftelor sexuale în forme perverse), dar și acțiunile persoanelor care, prin aplicarea constrângerii fizice sau psihice față de victimă, au făcut posibilă săvârșirea acțiunii sexuale respective.

Infracțiunea se consideră săvârșită de două și mai multe persoane și atunci când făptuitorii, acționând în comun și aplicând constrângerea fizică sau psihică față de mai multe persoane, săvârșesc, ulterior, fiecare dintre ei un raport sexual și/sau un act de homosexualitate, sau satisfacerea poftelor sexuale în forme perverse, cu una dintre aceste persoane.

Violul și/sau acțiunile violente cu caracter sexual, săvârșite de două sau mai multe persoane, trebuie deosebite de complicitatea la aceste infracțiuni, când

faptele comise sunt calificate, potrivit art.42 alin.(5), raportat la art.171 sau 172 Cod penal.

Complice la viol și/sau acțiuni violente cu caracter sexual este persoana care: a ademenit victima într-un loc dinainte convenit, comod pentru săvârșirea infracțiunii; a pus la dispoziție mijlocul său de transport, în scopul săvârșirii infracțiunii; a pregătit mijloacele necesare aducerii victimei în starea de imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința; a săvârșit cu victima un raport sexual și/sau un act de homosexualitate, sau satisfacerea poftei sexuale în forme perverse, în mod benevol, creând imediat condițiile pentru comiterea violului și/sau a acțiunilor violente cu caracter sexual, de către alte persoane, cu care a intrat în înțelegere prealabilă etc.

[Pct.10 în redacție nouă prin Hotărârea Plenului CSJ nr.22 din 25.06.2018]

11. Prin contaminarea intenționată cu o boală venerică (art. 171 alin.(2) lit.e) și art.172 alin.(2) lit.d) Cod penal) sau cu maladia SIDA (art. 171 alin.(3) lit.c) și art.172 alin.(3) lit.b) Cod penal), în urma violului sau a acțiunilor violente cu caracter sexual, se are în vedere transmiterea agenților acestor boli, pe cale sexuală.

Tipul bolii venerice (sifilisul, șancrul moale, blenoragia, boala Nicolas-Favre etc.) nu are însemnătate la calificarea faptei conform art.171 alin.(2) lit.e) sau art.172 alin.(2) lit.d) CP.

Este obligatoriu ca făptuitorul să cunoască că suferă de o boală venerică sau de maladia SIDA. El trebuie să manifeste intenția, directă sau indirectă, față de contaminarea cu o boală venerică sau cu maladia SIDA.

Calificarea suplimentară conform art.211 sau 212 CP nu este necesară.

[Pct.11 alin.1 în redacție nouă prin Hotărârea Plenului CSJ nr.22 din 25.06.2018]

12. La calificarea violului, săvârșit cu o deosebită cruzime, precum și din motive sadice (art. 171 alin.(2) lit.f) și Cod penal) și acțiuni violente cu caracter sexual, săvârșite cu o deosebită cruzime, precum și din motive sadice (art. 172 alin.(2) lit.g) Cod penal), se va ține cont de faptul, că prin deosebită cruzime se înțelege provocarea unor dureri sau suferințe puternice, fizice ori psihice, victimei, de către făptuitor (de exemplu, victima este supusă șocurilor electrice, este suspendată de mâini, este cauterizată cu agenți termici sau chimici etc.). Violul sau acțiunile violente cu caracter sexual, săvârșite cu bună-știință în prezența unor persoane apropiate victimei, de asemenea, urmează a fi calificat, potrivit art.171 alin.(2) lit.f) și 172 alin.(2) lit.g) Cod penal. În cazul unei asemenea calificări este necesar să se stabilească că făptuitorul, în pornirea sa, a avut intenția de a cauza victimei dureri și suferințe deosebite, apreciate ca deosebită cruzime.

Se va ține cont, la calificarea violului sau acțiunilor violente cu caracter sexual, săvârșite din motive sadice că acestea reprezintă imboldul cauzat de tendința anormală (dar în limitele responsabilității) spre cruzime, o plăcere bolnăvicioasă de a vedea pe cineva suferind sau de a pricinui suferințe. Spre deosebire de motivele sadice, cruzimea deosebită poate fi generată de răzbunare, ură, gelozie, interes material, motive huliganice etc.

[Pct.12 în redacție nouă prin Hotărârea Plenului CSJ nr.22 din 25.06.2018]

13. În sensul prevederii de la art. 171 alin.(3) lit.a) și 172 alin.(3) lit.a¹) Cod penal, victima se află în grija făptuitorului, atunci când acesta are obligația contractuală (de muncă, de prestații) de a-i acorda asistență socială ori de a îngriji victima.

În legătură cu intervenirea modificărilor în prevederile art.133¹ Cod penal, în cazul când victima se află sub ocrotirea făptuitorului, atunci când ultimul are calitatea de tutore sau de curator, în raport cu victima, acțiunile acestuia urmează a fi încadrate la alin.2 lit.b¹) art.171 și lit.b²) alin.(2) art.172 Cod penal.

Astfel, urmează a fi încadrate, în baza art.171 alin.(3) lit.a)și 172 alin.(3) lit.a¹) Cod penal, doar violul sau acțiunile violente cu caracter sexual, când făptuitorul și-a asumat în fapt sarcina de a ocroti un minor, acesta aflându-se sub ocrotirea făptuitorului, dar făptuitorul nu cade sub incidența prevederilor art.133¹ și 134 Cod penal.”

- alineatele (3), (4) și (5) vor deveni, respectiv, alineatele (4), (5) și (6).

[Pct.14 devine pct.13 în redacție nouă prin Hotărîrea Plenului CSJ nr.22 din 25.06.2018]

14. Violul sau acțiunile violente cu caracter sexual, care au cauzat din imprudență o vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății, se califică numai conform art.171 alin.(3) lit.d) sau art.172 alin.(3) lit.c) CP. În aceste cazuri nu este necesară calificarea suplimentară potrivit art.157 CP. Violul sau acțiunile violente cu caracter sexual, care au provocat din imprudență decesul victimei, se califică numai conform art.171 alin.(3) lit.e) sau art.172 alin.(3) lit.d) CP și nu este necesară calificarea suplimentară potrivit art.149 CP.

Dacă în timpul violului sau al acțiunilor violente cu caracter sexual victimei i-a fost cauzată vătămarea intenționată gravă a integrității corporale sau a sănătății, acțiunile făptuitorului urmează a fi calificate prin concurs de infracțiuni în baza art.151 și, respectiv, 171 sau 172 CP. Acțiunile persoanei, care, în timpul violului sau al acțiunilor violente cu caracter sexual, a cauzat intenționat victimei vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății care a provocat din imprudență decesul victimei, urmează a fi calificate prin concurs de infracțiuni în baza art.151 alin.(4) și, respectiv, art.171 sau 172 CP.

Dacă în timpul violului sau al acțiunilor violente cu caracter sexual constrîngerea fizică s-a exprimat în vătămarea intenționată medie sau ușoară a integrității corporale sau a sănătății, faptele săvîrșite se califică numai conform art.171 sau 172 CP, nefiind necesară calificarea suplimentară potrivit art.152 sau 153 CP.

[Pct.15 devine pct.14 prin Hotărîrea Plenului CSJ nr.22 din 25.06.2018]

15. Dacă în procesul violului sau al săvîrșirii acțiunilor violente cu caracter sexual s-a comis intenționat și omorul victimei, acțiunile făptuitorului se califică, în baza art.145 alin.(2) lit.k) și art.171 sau art.172 Cod penal.

[Pct.16 devine pct.15 în redacție nouă prin Hotărîrea Plenului CSJ nr.22 din 25.06.2018]

16. La calificarea violului, ca fiind săvârșit asupra unei persoane minore, în vârstă de până la 14 ani (art. 171 alin.(3) lit.b) Cod penal) urmează să se stabilească în mod obligatoriu: 1) că victima nu a atins vârsta de 14 ani și 2) că făptuitorul, la momentul săvârșirii infracțiunii, știa că minorul nu a împlinit vârsta de 14 ani sau admitea acest fapt.

La calificarea acțiunilor violente cu caracter sexual, săvârșite asupra unei persoane, despre care se știa, cu certitudine, că nu a împlinit vârsta de 14 ani (art. 172 alin.(3) it.a) Cod penal) urmează să se stabilească, în mod obligatoriu: 1) că victima nu a atins vârsta de 14 ani și 2) că făptuitorul, la momentul săvârșirii infracțiunii, știa, cu certitudine, că minorul nu a împlinit vârsta de 14 ani.

[Pct.16 introdus prin Hotărîrea Plenului CSJ nr.22 din 25.06.2018]

17. În sensul prevederilor de la art.171 alin.(3) lit.f) și art.172 alin.(3) lit.e) CP, prin "alte urmări grave" se înțelege: sinuciderea; pierderea capacității de naștere normală (fără cezariană); graviditatea extrauterină; pierderea capacității de a duce o viață sexuală normală; apariția gravidității în cazul contraindicațiilor medicale pentru naștere sau întreruperea sarcinii etc.

18. În sensul art.173 Cod penal, prin "comportament fizic, verbal sau nonverbal care lezează demnitatea persoanei sau care creează o atmosferă neplăcută, ostilă, degradantă, umilitoare, discriminatorie sau insultătoare, în scopul de a determina o persoană la raporturi sexuale ori la alte acțiuni cu caracter sexual" se înțelege pretinderea, explicită sau implicită, a unui raport sexual ori a unei alte acțiuni cu caracter sexual.

Conduita infracțională (fizică, verbală sau nonverbală) se poate realiza prin atingeri ale corpului victimei, glume necenzurate, propuneri impudice, exprimate verbal sau în scris, insulte, gesturi cu caracter sexual etc., în scopul de a determina victima la un raport sexual ori la o altă acțiune cu caracter sexual.

Expresiile "care lezează demnitatea persoanei" și "care creează o atmosferă neplăcută, ostilă, degradantă, umilitoare, discriminatorie sau insultătoare" constituie parte componentă a comportamentului fizic, verbal sau nonverbal. Comportamentul fizic, verbal sau nonverbal care lezează demnitatea persoanei sau care creează o atmosferă neplăcută, ostilă, degradantă, umilitoare, discriminatorie sau insultătoare este un comportament nonviolent, dar care provoacă, în detrimentul victimei, o stare de înjosire, jenă, izolare, jignire sau o situație dușmănoasă, neprielnică, în mediul în care se află.

Constrângerea, amenințarea, șantajul sunt acțiuni adiacente de realizare a faptei prejudiciabile prevăzute la art.173 Cod penal RM și urmează a fi diferențiate de modalitățile acțiunii adiacente de realizare a faptelor stipulate la art.171 și 172 Cod penal.

Astfel, dacă subiectul infracțiunii profită de imposibilitatea persoanei de a se apăra sau de a-și exprima voința, pentru a o determina la raporturi sexuale ori la alte acțiuni cu caracter sexual, acțiunile făptuitorului se califică, în baza art.171 și 172 Cod penal.

Prin constrângere, în sensul art.173 Cod penal, se are în vedere profitarea făptuitorului de starea de dependență a victimei. Prin stare de dependență se are în

vedere situația specială în care se află victima față de făptuitor, în cadrul unui raport de subordonare (pe verticală sau pe orizontală), care rezultă din relații de serviciu, materiale sau de altă natură.

Amenințarea, în cazul infracțiunii prevăzute la art.173 Cod penal, trebuie să-i creeze victimei temerea reală cu privire la posibilitatea survenirii unei daune în detrimentul său, al membrilor de familie, al rudelor sau altor apropiați ei. Conținutul amenințării în ipoteza hărțuirii sexuale poate viza: distrugerea sau deteriorarea bunurilor, răpirea persoanei, privațiunea ilegală de libertate, tragerea ilegală la răspundere a persoanei, amenințarea cu unele acțiuni huliganice, cu răpirea mijlocului de transport sau oricare altă amenințare care nu cade sub incidența normelor specificate la art.171 și 172 Cod penal.

Potrivit art.173 Cod penal, prin șantaj se are în vedere “amenințarea cu divulgarea informațiilor care, devenind cunoscute, pot prejudicia onoarea și demnitatea victimei sau a persoanelor apropiate ei ori pot fi cauza altor urmări nedorite. Conținutul unor asemenea informații despre victimă poate privi: practicarea prostituției; boala venerică a acesteia; consumul de substanțe narcotice sau psihotrope; săvârșirea unor fapte ilegale; infidelitatea conjugală etc. Totodată, la calificare, nu are importanță, dacă aceste informații sunt mincinoase sau veridice.

Hărțuirea sexuală se consumă din momentul manifestării unei conduite fizice, verbale sau nonverbale, care lezează demnitatea persoanei ori care creează o atmosferă neplăcută, ostilă, degradantă, umilitoare, discriminatorie sau insultătoare, însoțită de amenințare, constrângere sau șantaj, în scopul specificat în dispoziția art.173 Cod penal. În ipoteza în care fapta prejudiciabilă are caracter prelungit, momentul de consumare coincide cu momentul săvârșirii ultimei acțiuni infracționale. La calificarea faptelor nu contează dacă făptuitorul a săvârșit sau nu raportul sexual ori alte acțiuni cu caracter sexual, însă această împrejurare trebuie luată în considerare, la individualizarea pedepsei.

Victimă a infracțiunii de hărțuire sexuală poate fi orice persoană, indiferent de sex sau mediu de proveniență. În calitate de victimă a infracțiunii cuprinse la art.173 Cod penal, poate evolua și un minor, dacă nu este de vârstă fragedă.

[Pct.18 în redacție nouă prin Hotărârea Plenului CSJ nr.22 din 25.06.2018]

19. În corespundere cu art.174 Cod penal, se califică raportul sexual altul decât violul, actele de penetrare vaginală, anală sau bucală și altele, comise asupra unei persoane, despre care se știa, cu certitudine, că nu a împlinit vârsta de 16 ani, în cazul în care a existat consimțământul victimei la aceste acțiuni, acesta presupunând discernământul.

Raportul sexual, altul decât violul, actele de penetrare vaginală, anală sau bucală și altele, săvârșite cu o persoană de vârstă fragedă, al cărei consimțământ nu are valoare juridică, deoarece aceasta nu înțelege semnificația celor ce i se întâmplă, se califică nu conform art.174 Cod penal, ci potrivit art.171 alin.(3) lit.b) sau art.172 alin.(3) lit.a) Cod penal.

Victima infracțiunii prevăzute la art.174 Cod penal poate fi persoana de sex feminin sau masculin, care la momentul săvârșirii infracțiunii nu a atins vârsta de

16 ani. Este obligatoriu ca făptuitorul să nu presupună, ci să știe, cu certitudine, că la momentul comiterii infracțiunii, victima nu a atins vârsta de 16 ani. Această certitudine se poate datora: cunoașterii anterioare a victimei, aspectului exterior al acesteia, manierei de conduită a ei etc.

Infracțiunea stipulată la art.174 Cod penal, se consideră consumată din momentul începerii raportului sexual, altul decât violul, actele de penetrare vaginală, anală sau bucală și altele.

[Pct.19 în redacție nouă prin Hotărârea Plenului CSJ nr.22 din 25.06.2018]

20. Sub incidența art.175 CP se află acțiunile cu caracter sexual (altele decât raportul sexual, actul de homosexualitate, satisfacerea poftelor sexuale în forme perverse, precum și oricare alte acte de penetrare vaginală, anală, bucală sau de alt gen) care au fost comise cu consimțământul victimei. În special, noțiunea "acțiuni perverse" include: dezgolirea corpului sau a organelor genitale ale făptuitorului în prezența victimei; dezgolirea corpului sau a organelor genitale ale victimei, însoțită de contemplarea, pipăirea acestora; săvârșirea raportului sexual, a actului de homosexualitate sau a altor acțiuni cu caracter sexual, în condiții anume ca victima să poată urmări aceste acțiuni; discuțiile cu caracter obscen și cinic purtate cu victima referitor la viața sexuală; audierea împreună cu victima a înregistrărilor cu caracter pornografic; vizionarea împreună cu victima a imaginilor de orice gen cu același conținut; lecturarea împreună cu victima a literaturii cu conținut pornografic etc.

Victima infracțiunii prevăzute de art.175 CP poate fi numai persoana de sex feminin sau masculin care la momentul săvârșirii infracțiunii nu a împlinit vârsta de 16 ani. Este obligatoriu ca făptuitorul să nu presupună, ci să știe cu certitudine că la momentul comiterii infracțiunii, victima nu a atins vârsta de 16 ani.

Infracțiunea prevăzută de art.175 CP se consideră consumată din momentul începerii acțiunilor perverse.

[Pct.20 modificat prin Hotărârea Plenului CSJ nr.22 din 25.06.2018]

21. În conformitate cu art.175¹ Cod penal, ca ademenire a minorului în scopuri sexuale se califică propunerea, convingerea, manipularea, amenințarea, promisiunea de a oferi avantaje sub orice formă, efectuate inclusiv prin intermediul tehnologiilor informaționale sau comunicațiilor electronice, în vederea stabilirii unei întâlniri cu un minor, cu scopul săvârșirii împotriva acestuia a oricărei infracțiuni privind viața sexuală, dacă aceste acțiuni au fost urmate de fapte materiale, care conduc la o astfel de întâlnire.

Latura obiectivă a infracțiunii se realizează prin săvârșirea de către făptuitor a unor acțiuni consecutive, și anume: adresarea propunerii de întâlnire, inclusiv prin intermediul tehnologiilor informaționale sau comunicațiilor electronice, săvârșirea unor fapte materiale, care conduc la o întâlnire cu victima minoră (stabilirea locului și timpului de întâlnire, deplasarea făptuitorului către locul întâlnirii, rezervarea de către făptuitor a unui spațiu pentru întâlnire, întreprinderea de către făptuitor a unor acțiuni pentru asigurarea caracterului secret al întâlnirii etc. și întâlnirea propriu-zisă a făptuitorului cu victima minoră.

Fapta urmează a fi calificată ca tentativă la infracțiunea reglementată de art.175¹ Cod penal, dacă activitatea infracțională se va întrerupe, înainte de a fi avut loc întâlnirea cu minorul.

În sensul prevederii de la art.175¹ Cod penal, noțiunea de întâlnire presupune nu doar o întrevedere în același punct topografic, dar și o întrevedere virtuală, când victima și făptuitorul se găsesc la distanță unul de celălalt (de exemplu, în localități sau țări diferite). În aceste condiții, infracțiunea prevăzută la art.175¹ Cod penal este comisă prin intermediul tehnologiilor informaționale sau comunicațiilor electronice, dacă acestea constau din: discuții cu caracter obscen sau cinic, purtate cu victima, referitor la raporturile sexuale, determinarea victimei să participe ori să asiste la spectacole pornografice, punerea la dispoziția victimei a materialelor cu caracter pornografic etc.

Scopul infracțiunii cuprinse la art.175¹ Cod penal este unul special: săvârșirea împotriva victimei a oricărei infracțiuni cu caracter sexual. În sensul art.175¹ Cod penal, prin “infracțiuni cu caracter sexual” trebuie de înțeles nu doar infracțiunile stipulate la art.171-175 Cod penal. Reieșind din dispoziția art.23 al Convenției Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale, noțiunea “infracțiuni cu caracter sexual” trebuie să se refere și la infracțiunile specificate la art.208¹ și 208² Cod penal.

Faptele săvârșite vor forma concurs de infracțiuni dintre: art.175¹ Cod penal și, respectiv, art.171-175, 208¹, 208² Cod penal, dacă persoana care i-a propus victimei o întâlnire, cu scopul săvârșirii împotriva acesteia a oricărei infracțiuni cu caracter sexual și, ulterior, săvârșește o asemenea infracțiune cu acea victimă.

[Pct.21 introdus prin Hotărârea Plenului CSJ nr.22 din 25.06.2018]

22. Judecarea cauzelor din categoria infracțiunilor privind viața sexuală se desfășoară, de regulă, în ședința închisă, cu respectarea prevederilor art.18 CPP. Hotărârea de a judeca cauza în ședință închisă trebuie argumentată, fiind respectate normele procedurii judiciare.

Este interzis ca în ședința de judecată să se facă abuz de aspectele care nu au legătură cu cauza și care înjosesc onoarea și demnitatea părții vătămate. Președintele ședinței este obligat să reacționeze și să curme cu promptitudine comportamentul netacticos al persoanelor participante în ședința de judecată.

23. La întocmirea hotărârilor judecătorești urmează să fie evitate expresii ofensatoare și descrierea vulgară a acțiunilor. Este inadmisibil să fie redată amănunțit detaliile cazului și să fie comentată fapta.

Descrierea desfășurată a circumstanțelor cauzei se va conține în procesul-verbal al ședinței de judecată.

24. În legătură cu adoptarea prezentei hotărâri, se abrogă Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la practica judiciară în cauzele despre infracțiunile sexuale, nr.7 din 29.08.1994, cu modificările ulterioare.

[Pct.21, 22, 23 devin 22, 23, 24 prin Hotărârea Plenului CSJ nr.22 din 25.06.2018]

**PREȘEDINTELE CURȚII
SUPREME DE JUSTIȚIE**

Valeria ȘTERBEȚ

**Chișinău, 7 noiembrie 2005.
Nr.17.**